

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

THE TRAINING PROGRAM DEVELOPMENT OF ENHANCE MORAL AND ETHICAL PUBLIC MIND FOR UPPER SECONDARY LEVEL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION

เขมณัญญ์ หล่อศรีสุภชัย¹, รศ.ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์², ดร.สมชาย เทพแสง³, ผศ.ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร⁴,

Khemanat Lohrsrisupachai¹, Tassana Sawangsakdi², Somchai Thepsaeng³, Sarayut Satekajorn⁴

¹นักศึกษาศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²ที่ปรึกษาหลัก ผู้อำนวยการหลักสูตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยปทุมธานี

³ที่ปรึกษาร่วม หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

⁴ที่ปรึกษาร่วม ประธานหลักสูตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁵ที่ปรึกษาร่วม ประธานหลักสูตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน วิพากษ์ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม และประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมอีกครั้งหนึ่งจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ตอนที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายของสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง แล้วฝึกอบรมตามหลักสูตรเป็นเวลา 4 วัน และทดสอบหลังฝึกอบรม ด้วยแบบทดสอบจิตสาธารณะ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระกัน ตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรหลังตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยหลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเจต

คดีที่ต่อจิตสาธารณะ โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนา จิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิต แห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งความคิดสร้างสรรค์ จิตแห่ง ความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรมโดยจัดการอบรม 4 วัน รวมตลอดหลักสูตร 24 ชั่วโมงการจัดกิจกรรมฝึกอบรม มุ่งเน้นการบรรยาย การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติจริง ตลอดจนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายใน การวัดประเมินผล การ ฝึกอบรม มุ่งการวัดผล ประเมินผลทั้งก่อนและหลังการ ฝึกอบรม โดยหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่สุด และแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก

2. การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะสามารถ ทำให้นักศึกษามีชมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย มีจิตสาธารณะโดยรวม 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิต แห่งความคิดสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่ง คุณธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมด้าน จิตสาธารณะ นักศึกษามีชมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The research objectives were to develop and investigate the efficiency of a training curriculum to develop morals and ethics in the public mind of upper-secondary level schools under the Office of Non-formal and Informal Education. Five aspects under study were Disciplined mind, Synthesizing mind, Creating mind, Respectful mind, and Ethical mind. The research methodology was implemented in 4 sections. Section 1: Studying fundamental data from documents and related research as well as interviewing 6 experts. Section 2:

Building a training curriculum based on the study of the fundamental data. The training curriculum was then proposed for discussion in a focus group of 9 experts. It was re-evaluated in terms of the appropriateness and concordance by 12 experts. Section 3: Investigating the efficiency of the training curriculum. The training curriculum was experimented with 35 upper-secondary students, acquired by purposive sampling, from upper-secondary level schools under the Office of Non-formal and Informal Education in the 1st semester, 2013 academic year. The training was conducted according to the curriculum for 4 days. After the training, a public mind test and a questionnaire on the satisfaction towards the training curriculum were conducted. The data were analyzed by mean, Standard Deviation, and t-test for dependent sample. Section 4: Improving the curriculum after the investigation of the efficiency of the curriculum. The research results were concluded as follows.

1. The training curriculum to develop morals and ethics in the public mind of upper-secondary level schools under the Office of Non-formal and Informal Education consisted of the principles and rationale of the curriculum focusing on the importance of the development of the public mind of upper-secondary students. The objectives of the curriculum focus on the trainees gaining knowledge, understandings and good attitudes towards the public mind. The curriculum structure focuses on 5 components, i.e. Disciplined mind, Synthesizing mind, Creating mind, Respectful mind, and Ethical mind. The training was conducted for 4 days, totally 24 hours. The training activities focused on descriptions, group dynamic activities, learning by practices, and field trips in order to promote intrinsic motivation. The training assessment and evaluation aimed at assessment and evaluation both before and

after the training. The appropriateness of the curriculum was at the highest level. The individual components of the curriculum were in concordance at the high level.

2. The training conducted by the training curriculum to develop morals and ethics in the public mind could make the 5 aspects of the public mind, as a whole, i.e. Disciplined mind, Synthesizing mind, Creating mind, Respectful mind, and Ethical mind, of the upper-secondary level schools under the Office of Non-formal and Informal Education higher at .01 level of significance. The students also had satisfaction towards the curriculum at the high level.

Keywords : Training curriculum, Morals and ethics in the public mind, Upper-secondary level schools under the Office of Non-formal and Informal Education

บทนำ

สถานการณ์และสภาพบ้านเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้น ก็มีได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น การพัฒนาประเทศ โดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรมความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นบงหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเสื่อมโทรม โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานการละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาหมอลกาะ ปัญหาการจลาจลและอุบัติเหตุรวมทั้งปัญหาสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่าง ขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางจิตใจทั้งสิ้น [1]

ในปัจจุบันสภาพปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ส่งผล

กระทบต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข จากข่าวปัจจุบันในสังคมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนของพฤติกรรมของคนในสังคมโดยเริ่มต้นที่ระบบการศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น อยู่บนหลักการที่เป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม อีกทั้งเพียบพร้อมด้านคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย เมื่อเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยผ่านทางการศึกษา บทบาทของการศึกษาจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเท่านั้น แต่เป็นทั้งตัวการสำคัญในการพัฒนาโดยตรงและเป็นผลของการพัฒนาอีกด้วย [2]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดสิทธิและบทบาทหน้าที่ของรัฐและประชาชนไว้หลายมาตรา โดยเฉพาะมาตรา 81 ที่ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ [3] นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 สรุปไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ มี

คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต
สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 14 บัญญัติ
ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.”
ซึ่งเดิมคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จัดตั้งขึ้น
เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2522 มีรากฐานมั่นคงมาจาก
“การศึกษาผู้ใหญ่” แม้กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะ
ปรับเปลี่ยนมาเป็นสำนักบริหารงานการศึกษานอก
โรงเรียนเมื่อปี พ.ศ.2546 และปัจจุบันปรับเปลี่ยนมาเป็น
สำนักงาน กศน. แต่ยังคงหลักการสำคัญของการศึกษา
นอกระบบซึ่งเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอด
ชีวิต (Lifelong Education) ได้ยึดหลักการสำคัญ 5
ประการ ดังนี้ [4]

1. หลักความเสมอภาคทางการศึกษา ในการจัด
การศึกษาและกระบวนการเรียนรู้การศึกษานอก
โรงเรียนต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ สร้างความเสมอภาค
ในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักการพัฒนาตนเองและการพึ่งพาตนเอง
การจัดการศึกษานอกโรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอน
และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่
ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเองพึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถ
ดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม

3. หลักการบูรณาการการเรียนรู้กับวิถีชีวิต อยู่
บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสภาพ
ปัญหา วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น ของ
ผู้เรียน เป็นลักษณะของการบูรณาการโดยบูรณาการ
สาระต่างๆ เพื่อการเรียนรู้และบูรณาการวิธีการจัดการ
เรียนการสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม

4. หลักความสอดคล้องกับปัญหาความต้องการ
และความถนัดของผู้เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน
รู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับ
ตนเองได้อย่างเหมาะสมโดยให้ผู้เรียนร่วมกำหนด

วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ วิธีการเขียน และการ
ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการ
การศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. หลักการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนนับว่าสำคัญ
เป็นการส่งเสริมและสร้างกัลยาณมิตรในกลุ่มผู้เรียน
ก่อให้เกิดความร่วมมือ ความผูกพัน เอื้ออาทร การ
ช่วยเหลือกันและกัน ปลูกฝังวินัยในตนเองและฝึกความ
รับผิดชอบ

ในการพัฒนาชาติบ้านเมืองการพัฒนาคนถือเป็น
ภารกิจสำคัญยิ่งจะต้องพัฒนาคนให้ดีและมีคุณธรรม
เสียก่อนจึงค่อยหันไปพัฒนาคนให้ดีและมีคุณภาพ
คุณธรรมจริยธรรม จะต้องปลูกฝังหล่อหลอมตั้งแต่
เบื้องต้น โดยมุ่งไปที่เด็กที่กำลังเติบโตเป็นกำลังใน
อนาคตของชาติบ้านเมือง ทำอย่างจริงจังจะทำให้เด็กดี
และมีคุณธรรมตามมาด้วยเก่งและมีคุณภาพนักศึกษา คือ
ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชน จะต้องมีความงดงาม
ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างให้แก่สังคมได้
ด้วย พร้อมทั้งทำหน้าที่เป็นตัวอย่างที่ดีแห่งความสำเร็จ
ซึ่งสำเร็จทั้งทางด้านดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมี
คุณภาพ เป็นประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติพัฒนา
บ้านเมืองต่อไป [5]

โดยเฉพาะคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับจิต
สาธารณะ ในสังคมไทยในปัจจุบันมีความสำคัญเด่นชัด
ขึ้นมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 7 มีความมุ่งหมายและ
กระบวนการในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่
ถูกต้องในด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน หลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2552 กำหนดจิต
สาธารณะเป็นหนึ่งใน 8 คุณลักษณะที่สถานศึกษาจะต้อง
พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การที่จิต
สาธารณะมีความสำคัญ เนื่องจากว่า คนมาอยู่ร่วมกัน
เป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพา
กัน หากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะจะมีผลกระทบ
หลายๆ ส่วน ได้แก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน

ประเทศ และระดับโลก ยกตัวอย่าง เช่น ผลกระทบที่ โกลด์วูดและ เฮอร์ซันด์ที่สุด คือ ผลกระทบในระดับบุคคล หากบุคคลใดไม่มีจิตสาธารณะย่อม สร้างความเดือดร้อน ให้กับตนเองและสร้างความ เดือดร้อนให้กับคนอื่น เช่น การทิ้งขยะมูลฝอยไม่ถูกที่ การไม่รักษาสีของที่เป็นของ สาธารณะ เป็นต้น [6] จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกรู้ถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ ในสิทธิและหน้าที่ ที่จะดูแลและบำรุงรักษาด้วยกัน เช่น การช่วยกันดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟที่ให้แสงสว่างตามถนน หนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟ ฟ้าที่เป็น ของส่วนรวม โดยให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าตลอดจนช่วย ดูแลรักษาให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ได้ยาก หรือผู้ที่ร้องขอ ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกระทำ เพื่อให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหาแต่ต้อง ไม่ขัดต่อ กฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนร่วม [7] อีกทั้งจิต สาธารณะเป็นองค์ประกอบทางด้านจิตใจที่อุดมไปด้วย จิตสำนึกต่อสังคม โดยที่ภาครัฐมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมให้ประชาชนใส่ใจและกำหนดให้เป็นหน้าที่ใน การดูแลแก้ไขปัญหา ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอันจะ ส่งผลกระทบต่อชีวิตของคน ในสังคม [8] นอกจากนี้ บุคคลที่มีจิตสาธารณะจะมีการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและ เข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวม ที่เป็นประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความ เรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับ ธรรมชาติ [9]

จากความสำคัญของจิตสาธารณะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษามัธยมศึกษา ตอนปลาย เพราะถือว่าอยู่ในวัยที่กำลังก้าวสู่การเป็น ผู้ใหญ่และอยู่ในวัยที่กำลังเข้าสู่อุปสรรค การศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับจิต สาธารณะของการ์ดเนอร์ มาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ภายใต้การศึกษาโครงสร้างจิตสาธารณะ 5 ด้านของการ์ด เนอร์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะส่งผลโดยตรงต่อการ พัฒนาจิตสาธารณะนี้ ก็ศึกษาสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย ซึ่งสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ยังสามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมไปใช้ในการ พัฒนานักศึกษาหรือบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ ปรับเปลี่ยนเจตคติ และสามารถ พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใน 5 ด้าน คือ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่ง การสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความ เคารพ และจิตแห่งคุณธรรม
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิต สาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ตอนที่ 2 สร้างหลักสูตรฝึกอบรมจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ปรึกษาด้วยการจัด สนทนากลุ่ม และประเมินความเหมาะสมและความ สอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมอีกครั้งหนึ่งจาก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ตอนที่ 3 ตรวจสอบ ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดิม ตลอดจนมีการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบจิตสาธารณะด้วยแบบทดสอบ ก่อน และหลังการฝึกอบรมวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระจากกัน (t-test for Dependent Sample) ส่วนการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุป ได้ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรม มีการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษาใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม โดยจิตสาธารณะแต่ละด้านควรมีการกำหนด เนื้อหาในการฝึกอบรมที่สะท้อนให้เกิดการคิด สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจ วิธีการอบรมควรใช้การจัดกิจกรรมตามความสนใจ มีการให้ความรู้ ยกกรณีตัวอย่างมาศึกษาแลกเปลี่ยน เน้นเรียนรู้ ตลอดจนให้มีประสบการณ์จริงจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา

มัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสรุปได้ดังนี้

2.1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการกล่าวถึงความสำคัญของการ พัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อจิตสาธารณะ โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้าง สรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรมโดยจัดการอบรม 4 วัน รวมตลอดหลักสูตร 24 ชั่วโมงการจัดกิจกรรมฝึกอบรมมุ่งเน้นการบรรยายการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ตลอดจนศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายใน การวัดประเมินผล การฝึกอบรม มุ่งการวัดผล ประเมินผลทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.2 หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับ บมาก ทั้งนี้ในประเด็นหลักการและเหตุผลของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบในหลักสูตรฝึกอบรมสรุปได้ว่า แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสอดคล้องระหว่างหลักการและเหตุผล โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร

3. การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สรุปผลได้ดังนี้

3.1 การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะสามารถทำให้นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีจิตสาธารณะโดยรวม 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งความสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งค่าการกระจายของคะแนนหลังฝึกอบรมน้อยกว่าก่อนฝึกอบรม

3.2 นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมพบว่าควรมีการขยายระยะเวลาในการฝึกอบรมให้มากขึ้น ควรมีการอบรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ภาคเรียน หรือปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ตลอดจนควรมีการศึกษานอกสถานศึกษามากขึ้น เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้าน จิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ หลักการและเหตุผลของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการกล่าวถึง ความสำคัญของการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับ

การอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อจิตสาธารณะ โครงสร้างของหลักสูตรมุ่งพัฒนาจิตสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ดังต่อไปนี้

2. จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมและจริยธรรมด้านหนึ่งที่มีความสำคัญที่สถาบันการศึกษาจะต้องพยายามปลูกฝังให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังจะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่และกำลังจะก้าวเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาดังจะเห็นได้จากหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2552 ได้กำหนดให้จิตสาธารณะเป็น 1 ใน 8 คุณลักษณะที่สถานศึกษาต้องมีการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน [10] ที่ว่า จิตสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรม มเชิงจริยธรรมซึ่งพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำที่สังคมสนับสนุนเห็นชอบและต้องการให้สมาชิกในสังคมได้แสดงออก นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของการ์ดเนอร์ สรุปว่า จิตสาธารณะเป็นความรู้สึกรู้ถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่จะดูแล ละบำรุงรักษาร่วมกันเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยจิตสาธารณะดังกล่าว ได้แก่ จิตแห่งความซื่อสัตย์ จิตแห่งการสังเคราะห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม [11]

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะสามารถทำให้นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอักษาศาสตร์มีจิตสาธารณะโดยรวม และรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ จิตแห่งความชำนาญการ จิตแห่งการตั้งแคะระห์ จิตแห่งการสร้างสรรค์ จิตแห่งความเคารพ และจิตแห่งคุณธรรม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งค่าการกระจายหลังฝึกอบรมน้อยกว่าก่อนฝึกอบรม ซึ่งเป็นผลการวิจัยดังกล่าวที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับผลงานวิจัยของลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ [12] ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาเด็กนักเรียน ระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบพัฒนาจิตสาธารณะและนักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีความคงทนของจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบพัฒนาจิตสาธารณะ สอดคล้องกับผลวิจัยของอัญชลียิ่งรักพันธุ์ [13] ได้ศึกษาเรื่องการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และหลังทดลอง 1 สัปดาห์มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยของศิริณี อุปละ [14] ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้ การสอนแบบโครงการผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เควิดตัน [15] ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการอบรมความประพฤติเด็กนักเรียนในโรงเรียนในรัฐ Alabama ได้สร้างหลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเสริมด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน สามารถลดปัญหา ความประพฤติด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน

ได้ อีกทั้ง ครู อาจารย์ มีความพึงพอใจในการนำหลักสูตรเสริมไปใช้ดังนั้นการที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ก็อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่สำคัญเชิงวิชาการก็คือ หลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ พัฒนาตามกระบวนการของหลักวิชาการดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบอีกว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรดังกล่าว นอกจากจะทำให้มีจิตสาธารณะทั้งโดยรวม และรายด้านสูงขึ้นแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมยังมีความสุขต่อการฝึกอบรมอีกด้วย ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อันเนื่องมาจากใช้วิธีการจัดกิจกรรม โดยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่ส่งเสริมแรงจูงใจภายในรูปแบบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ที่เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยการปฏิบัติจริง กิจกรรมต่างๆ ที่สอดแทรกเนื้อหาและสาระเพื่อความสนุกสนาน ได้รับความสนใจในการเรียนรู้ กิจกรรมสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงของบุคคล ตลอดจนมีกิจกรรมไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการพัฒนาจิตสาธารณะในทฤษฎีของกลุ่มพุทธิปัญญานิยม คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ของแบนดูรา [16] ซึ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจภายในของผู้เรียน เป็นสำคัญ อีกทั้ง ผู้ให้การอบรมหรือวิทยากรในการ อบรมครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและในเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ตลอดจนมีการวัดผลประเมินในระหว่างการฝึกอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบกัน จำนวนผู้เข้ารับการอบรมไม่มากจนเกินไปและเวลาที่ใช้ในการอบรมก็ไม่ไม่น้อยจนเกินไป จึงมี ผลทำให้นักศึกษาที่ผ่านการอบรม มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารระดับสูงของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนด แนวนโยบายในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ พัฒนาขึ้นและมีประสิทธิภาพแล้วไปใช้ในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยทั่วประเทศ

1.2 ผู้บริหารระดับจังหวัดของ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรฝึกอบรมไป ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามัธยมศึกษา ตอนปลายในจังหวัดให้มีจิตสาธารณะในแต่ละด้าน สูงขึ้น

1.3 ผู้ที่ทำวิจัยหรือผู้ที่มีบทบาท ใน การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนสามารถนำแนวทาง หรือกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม ด้านจิตสาธารณะหรืออาจจะเป็น ด้านอื่นๆ ต่อไป

1.4 การนำหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นไป ใช้ ควรจัดกลุ่มเข้ารับการอบรม ไม่ค าวเกิน 40 คน ควร จัดกลุ่มในการทำกิจกรรม ควรจัดกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม แบบคละกัน เช่น คละตามเพศ คละตามพื้นฐานความรู้ คละตามอาชีพ หรือ คละตามแผนการเรียนรู้ เป็นต้น

1.5 การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ควรให้ เวลาหรือขยายเวลาในการฝึกอบรมมากขึ้น โดยเวลาใน การอบรมไม่จำเป็น ต้องเป็นเวลาต่อเนื่องกันหรือ ช่วงเวลาเดียวกัน อาจแบ่งการฝึกอบรมออกเป็นช่วงๆจะ ทำให้เห็นพัฒนาการของพฤติกรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 ควรนำเนื้อหาและวิธีการฝึกร อบรม ใน หลักสูตรนี้ไปปรับใช้ หรือ แทรกเข้า ไปในเนื้อหา การเรียนการสอนปกติของ สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมจิตสาธารณะของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือใน พื้นที่จังหวัดอื่นๆมากขึ้น

2.2 ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรมด้านจิตสาธารณะของนัก เรียนหรือนักศึกษาใน ระดับอื่น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับ ประถมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2.3 ควรมีการทำวิจัยที่เจาะลึกมากยิ่งขึ้น เช่น หลักสูตรผู้ที่วิจัยพัฒนาขึ้นนี้เหมาะสำหรับผู้เข้ารับ การอบรมที่มีลักษณะอย่างไร หรือหากต้องการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมนี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจะ พัฒนาหลักสูตรอย่างไร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทิศนา แจมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้ เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- [2] วราคม ที่สุกะ. (2543). *ทฤษฎีทางสังคมวิทยาเพื่อ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- [3] พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และคณะ. (2552). *แนวคิดและ แนวทางของการจัดการเรียนสอนที่ยึดนักเรียน เป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [4] กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). *แนวทางการจัด กระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง.
- [5] พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัตต์. (2546). *ครูสร้างคน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธรรมดา.
- [6] ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม ลัญจกร. (2543).

สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ : มุลินธิ
บูรณะชนบทแห่งประเทศไทยฯ.

Buddhists Examine Human Nature. [New York: Oxford University.](#)

[7] Gardner, Howard. (2008). *5 Minds for the Future*.
Boston MA.: Harvard Business School Press.

[16] Albert Bandura. (2001). *Social Cognitive Theory :
An Agentic Perspective*. Annu. Rev.

[8] Cooper, R.K. and Sawaf, A. (1997). *Executive EQ
Intelligence in Leadership and Organization*.
New York : Grosset/Putnum.

Psychol.2001. California : Department of
Psychology Stanford University.

[9] Caruso, David. R.(2010).*The Practice of Mind* .
Retrieved 12May 2012 from
<http://www.virent.com/ci/careers.html>.

[10] ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2552). นักวิจัย นักบริหาร
และนักพัฒนากับบทบาทในการกำหนด
นโยบายและการจัดการพัฒนา.วารสารพัฒนา
สังคม, 11 (2) : 12-23.

[11] Gardner, Howard. (2006). *Multiple Intelligences*. New
York: Basic Bo.

[12] ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2546). *รูปแบบ
การพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิต
สาธารณะ: การศึกษาระยะยาว*. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

[13] อัญชลี ชัยรักพันธุ์. (2550). *ผลการใช้สถานการณ์
จำลองผลานกับเทคนิคการประเมินผล จาก
สภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาโท กศ.ม
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

[14] ศิราณี อุปละ. (2541). *การพัฒนาจิตสำนึกและ
ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
โดยใช้การสอนแบบโครงการสำหรับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6* วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

[15] Davidson, Richard J. (2001). *Visions of
Compassion: Western Scientists and Tibetan*

